

диозни рад на нашој савременој прози. “Бедкер сумње” је једна од бољих књига сабраних критичарских текстова о нашим савременим прозаистима која се појавила у последње време. Писци чије књиге “обрађује” Шапоња у овој књизи јесу писци књићевног прелома осамдесетих у деведесете, а заједничко за све њих јесте сумња у стварно, који ови писци различитим књићевним поступцима непрестано стављају ред мање-више слична искушења. У том смислу, Шапоња је био опрезан приликом постављања концепције ове књиге, а текстове је поређао по азбучним именима писаца: најпре Албахари, затим Басара, па Сава Дамјанов, и редом Кајтез, Митровић, Пајић, Пантић, Писарев, Пиштало, Петковић, Петриновић, Горан Петровић и, на крају, Милета Продановић. Као најбољу критику у овој убедљивој књизи истакао бих синтетички текст о књигама Радослава Петковића - “Прича о причи и приповедању или о сенкама над хартијом”.

Милан Орлић, ЗАПИСИ ИЗ ПОЛАРНЕ НОЋИ Просвета, Београд, 1997

“И најпаветније људе и најтужније догађаје, треба схватити као бајку” цитира Црњанског Милан Орлић на почетку своје књиге есеја “Записи из поларне ноћи” која представља завршни део мултижанровског трокњижја (претходна два дела су лирски роман “Момо у поларној ноћи” и збирка песама “Из поларне ноћи”). И заиста Орлићево промишљање у првом делу књиге почиње од сопствених зимских грипозних халуцинација из детињства када прави смисао горепоменуте реченице још увек није разумевао, преко особене интерпретације поезије Црњанског у опсегу плаво/поларног круга, па све до тумачења бајке као надмоћног жанра због своје наглашене недужности. Наглашена ерудиција Орлићевог текста на моменте може да буде и заморна, међутим, писац увек налази начина да заинтересује свку врсти читаоца навођењем ванлитерарних примера, провлачењем аутоинтервјуа, или, коначно, увођењем у анализу најсимпатичнијих књићевних јунака као што су, рецимо, Андрићева Аска, Егзиперијев Мали принц, па и Орлићев јунак - Лутан Сетног Лика.

Други део ове књиге чине Орлићеви аналитички текстови поезије Мирослава Максимовића, Небојше Васовића, Ивана Негришорца, Милована Марчетића, Васе Павковића, Нине Живанчев, Драгана Јовановића Данилова.

Недим Сејдиновић ПОСТМОДЕРНИЗАМ КАО ИЛУЗИЈА

Тери Иглтон: *Илузије постмодернизма*, Светови, Нови Сад, 1997.

Тери Иглтон, професор енглеског језика и књићевности на Оксфордском универзитету, аутор је низа релевантних књига и уџбеника из области књићевне теорије и филозофије, који своја упоришта и полазишта проналази у једној софистицираној и осавременењеној верзији марксистичке теорије. Међу његовим

значајним радовима издвајају се: *Теорија књићевности: један увод и Марксистичка теорија књићевности*, зборник приређен у сарадњи са Дру Милном. Нашим читаоцима је Иглтон познат по ранијим преводима: *Марксизам и књићевна критика* (Сарајево, 1979, програм Радио Сарајева, бр. 24) и *Књићевна теорија* (Загреб, СНЛ, 1986.)

Најновија књига Терија Иглтона *Илузије постмодернизма* (изворник је објављен, као и наше издање, ове године) има изразит полемички карактер. У њој аутор истражује референце и назнаке постмодернизма као “облика савремене културе”, али и као појма који се често употребљава и злоупотребљава у различитим научним и уметничким дисциплинама. Иглтон опсервира проблеме и противречности искључиво културе, миљеа и сензибилитета постмодернизма, а само се у фрагментима задржава на апстраховању (пре)формулације постмодернистичке филозофије. У том смислу, књига је окренута, ре свега, популарним (овешталим?) врстама постмодерног мишљења, који су разорили границе између “високе и ниске културе”.

Правећи јасну дистинкцију између појмовних одређења постмодернизма (као вида “децентриране, незасноване, саморефлексивне, разигране, изведене, еклектичке и плуралистичке уметности”) и постмодернитета (као стила мишљења за којег је карактеристична сумња у класичне појмове истине и разума, идентитета и објективности, универзалне еманципације, велике нарације и коначног објашњења), аутор те појмове доводи у обострану каузалну везу, те долази до закључка да у таквој “нездрави”, доминантној, глобалној констелацији, које они еманирају, ствари добијају другачије значење - стварно постоје ирационално, а све рационално - нестварно. Иглтон, додуше, и своју полазну тачку (поглед на постмодернизам из марксистичке перспективе) ставља под сумњу, јер, како каже, марксизам “одиста више није жива политичка и друштвена стварност”, али је и брани констатацијом да због тога ни у ком случају не смемо пристати на, постмодернистима склону, “ужасну збрку света” и истовремено одустати од “идеје праведног друштва”.

Иглтонова намера да “потрошача” постмодерне културе убеди да “никад и нису веровали у оно што мисле да верују”, заснива се на сведочанству о постмодернизму као бизарно хетерогеном феномену, окарактерисаном великим парадоксима форме и идеологије. Постмодернизам и постмодернитет су, по њему, углавном последица једног политичког промашаја великих размера, лаи и наставак коначне дискредитације модернизма и производ робног карактера културе. Због тога, постмодернизам прожима и обухвата све, “од панк-рока до смрти метанарације, од фанзина до Фукоа”, те поприма облик разноликог створења, према којем се, баш због те велике разноликости, не може изградити став у једноставном смислу. У том светлу треба схватити и његову тврдњу “да је све што би могао рећи о једном делу постмодернизма готово сигурно нетачно рећи о неком другом.”